

EUROKONWERSATORIA

2. konwersatorium
koordynatorka: Joanna Różycka-Thiriet

8 kwietnia 2020 r.
j.rozycka@schuman.pl

1 kwietnia odbyło się pierwsze eurokonwersatorium online w czasie epidemii, a dotyczyło równości płci w europejskich krajach. Naszymi gośćmi byli europejscy wolontariusze Fundacji Schumana - Elena Sauca (Rumunia), Hannes Gasser (Austria), Pedro José Haro Fernández (Hiszpania) i Giorgi Chipchiuri (Gruzja).

Jak pierwszy głos zabrał Hannes Gasser z Austrii. Po pierwsze wyjaśnił, czym jest różnica w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn, czyli tzw. *gender pay gap*. Jest to różnica w stawce godzinowej brutto pracujących mężczyzn i kobiet. Nie ma znaczenia, czy kobiety pracują na pół etatu czy na pełen etat, jest to średnia stawka za godzinę. Jednym z powodów tej różnicy jest fakt, że kobiety mniej awansują oraz wykonują więcej nieodpłatnej pracy. Jeśli mamy więcej kobiet na rynku pracy, to różnica w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn jest wyższa, a jeśli mamy mniej kobiet, różnica jest mniejsza. W przypadku Austrii wynosi obecnie około 19% (czyli więcej niż unijna średnia), ale w ciągu ostatnich 8 lat zmalała (wcześniej było to aż 25%).

W 2018 roku Austria miała pierwszą kobietę kanclerza, a rząd miał po raz pierwszy taką samą liczbę ministrów kobiet i mężczyzn. Obecny rząd ma 17 członków i po raz pierwszy jest w nim więcej kobiet niż mężczyzn (9 kobiet i 8 mężczyzn).

Kobiety uzyskały bierne i czynne prawo wyborcze w 1918 roku. W 1975 zezwolono na aborcję w ciągu trzech pierwszych miesięcy ciąży, a w 1979 utworzono kierowane przez kobietę Ministerstwo ds. Kobiet. W 1989 roku gwałt w małżeństwie stał się przestępstwem. W 1990 roku ojcowie zyskali prawo do urlopu rodzicielskiego. A 1993 uchwalono ustawę o równości, a więc dyskryminacja ze względu na płeć stała się nielegalna. Jednak nadal pozostaje dużo do zrobienia.

W Austrii wszyscy mężczyźni są zobowiązani do odbycia służby wojskowej lub służby obywatelskiej. Służba wojskowa trwa 6 miesięcy, a służba obywatelska 9 miesięcy. Kobieta również może dołączyć do wojska, ale jest to jej decyzja.

Co do urlopów rodzicielskich matka jest chroniona przez pierwsze 8 tygodni po narodzinach dziecka - w tym czasie nie może stracić pracy. Po tym okresie rodzice mogą poprosić o urlop rodzicielski, który musi trwać co najmniej 2 miesiące, a najdłuższy okres to 2 lata. Istnieje 5 różnych modeli długości urlopu, w trakcie których świadczenia są wypłacane w różny sposób. Za najdłuższy okres urlopu rodzicielskiego otrzymuje się najmniejszą ilość pieniędzy.

Urlop rodzicielski mogą wziąć i matka i ojciec, ale nie w tym samym czasie. Dlatego możliwe jest, że jako pierwsza bierze urlop matka, następnie bierze go ojciec, a potem ponownie matka.

W Austrii wszystkie partie polityczne (poza skrajną prawicą) umieszczają na listach wyborczych na przemian mężczyzn i kobiety. Jest to system dobrowolny zapoczątkowany przez partię konserwatywną po rządami obecnego kanclerza Sebastiana Kurza.

Jako kolejna głos zabrała Elena Sauca z Rumunii. Wyjaśniła, że Rumunia zajmuje 25. miejsce w UE pod względem wskaźnika równości płci (uzyskała 54,5 punktu na 100). Jej wynik jest o 12,9 punktu niższy od średniej UE. W latach 2005-2017 wynik Rumunii wzrósł o 4,6 punktu (o 2,1 punktu od 2015 r.). Rumunia dąży do równości płci w wolniejszym tempie niż inne państwa członkowskie UE i nawet spadła o jedną pozycję w stosunku do 2005 roku.

Badanie opublikowane w 2018 przez Stowarzyszenie na rzecz Wolności i Równości Płci pokazuje, że stereotypy oparte na płci i podziale obowiązków są wspierane od wczesnych lat, nawet od czasów szkoły podstawowej (poprzez sposób, w jaki nauczyciele wykonują zadania dla uczniów, i sposób, w jaki zachęcają uczniów do wyboru kariery). To samo badanie pokazuje, że poprzez media, a zwłaszcza reklamy, zachęca się do podziału obowiązków i związanych z tym stereotypów.

Ustawa o równym traktowaniu obu płci na rynku pracy została zatwierdzona w 2002 roku. W teorii kobiety i mężczyźni mają prawo do równego traktowania w pracy. Niestety według badań opublikowanych w 2015 w praktyce sytuacja wygląda nieco inaczej – mężczyźni zarabiają lepiej. Są postrzegani jako bardziej ukierunkowani na karierę i pracę, głównie z powodu urlopu macierzyńskiego kobiet. Łatwiej i szybciej dostają awans. Pracują w lepiej opłacanych branżach, choć kobiety są dobrze wykształcone.

Kobiety pracują w służbie zdrowia, edukacji. Ale Rumunia zajmuje też dziewiąte miejsce wśród krajów o najwyższym odsetku firm należących do kobiet, zgodnie z rankingiem Mastercard o przedsiębiorczości kobiet z 2018 roku. Sytuacja kobiet w biznesie się poprawia.

W jaki sposób regulowany jest urlop rodzicielski? W Rumunii urlop rodzicielski przysługuje obojgu rodzicom z tymże przed urodzeniem dziecka matka powinna pracować 12 miesięcy. Po porodzie matka ma prawo do urlopu w wymiarze co najmniej 6 miesięcy, a maksymalnie do 2 lat na każde dziecko. Ojciec ma prawo do skorzystania z urlopu rodzicielskiego w wymiarze jednego miesiąca na każde dziecko, ale nie w tym samym czasie co matka. Podczas urlopu macierzyńskiego matka otrzymuje 80% wynagrodzenia

Jak jest z równością w rumuńskiej polityce? Sytuacja się poprawia. Według statystyk z 2016-2017 roku w parlamencie było 16% kobiet, a w rządzie stanowiły 30%. Kobiety w polityce również zajmują się głównie edukacją i służbą zdrowia.

Media i reklamy nadal podsycają nierówności. Jako przykład wolontariuszka podała seksistowską reklamę banku. Dziewczynki są także zachęcane do wyboru innej kariery niż chłopcy.

W Rumunii aborcja jest legalna od 1989 roku przez trzy pierwsze miesiące ciąży, zwłaszcza w przypadku problemów zdrowotnych matki lub wad rozwojowych u dziecka.

O równości w Hiszpanii opowiedział Pedro Fernandez. Zaczął od przypomnienia, że Hiszpania pozwoliła kobietom głosować w 1931 roku, na początku II Republiki, tuż przed wojną domową i dyktaturą Francisco Franco, która oczywiście zniosła wszystkie prawa. Za Franco powstały podręczniki z informacjami dla kobiet, jak powinny zachowywać się w domu, aby traktować mężczyzn w dobry sposób. Jeśli chciały wyjść z domu, potrzebowały pozwolenia mężczyzny itp.

Sytuacja całkowicie się zmieniła pod koniec lat 70. Kobiety odzyskały swoje prawa i rozpoczęły walkę o osiągnięcie prawdziwej równości płci.

Kiedy mówimy o różnicy w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn w Hiszpanii warto na to spojrzeć pod kątem umów długoterminowych i krótkoterminowych. W przypadku umów długoterminowych różnica w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn jest znacząca. Rocznie mężczyzna zarabia średnio o 3000 euro więcej niż kobieta, wykonując tę samą pracę. W ciągu ostatnich 10 lat wiele się zmieniło i wynagrodzenie kobiet i mężczyzn powoli się wyrównuje, ale różnica nadal wynosi 6%.

Z drugiej strony możemy popatrzeć na umowy krótkoterminowe, gdzie wynagrodzenia między płciami nie różnią się tak bardzo (różnica wynosi tylko 2%). Jedną z przyczyn wyrównania wynagrodzeń przy takich umowach jest wielki kryzys gospodarczy, który dotykał Hiszpanię przez ostatnich 10 lat, kiedy to wiele kobiet podjęło pracę w niepełnym wymiarze godzin. Nasz gość dodał, że sam pracował w firmie, wykonując pracę w niepełnym wymiarze godzin i różnica w wynagrodzeniu nie istniała - wszyscy mieli taką samą pensję.

Przedstawił też, jak wygląda podział według płci na stanowiskach wyższego szczebla w Hiszpanii. Kobiety zajmują stanowiska kierownicze w 27% firm. Tylko 3% dużych firm ma prezeskę (wśród nich znajduje się największy bank w Hiszpanii - Santander).

Ogólnie rzecz biorąc, 20% hiszpańskich firm nie ma kobiet na kierowniczych stanowiskach, ale różni się to w zależności od regionu. Na przykład w przypadku Andaluzji 42% firm nie ma żadnej kobiety na kierowniczym stanowisku. Dzieje się tak, ponieważ tamtejsza gospodarka bardziej koncentruje się na rolnictwie, a większość kobiet nie pracuje w tym sektorze gospodarki. W Madrycie, gdzie gospodarka jest najbardziej skoncentrowana na sektorze usług lub gdzie jest więcej dużych firm i korporacji, jest tylko 11% firm bez kobiet na kierowniczym stanowisku.

Następnie nasz gość przeszedł do kwestii równości płci w polityce. Liczba kobiet w parlamencie i rządach rosła z biegiem czasu po upadku dyktatury. Obecnie jest zbliżona do liczby mężczyzn, podczas gdy na początku demokracji było ok. 10 kobiet w parlamencie.

Na początku demokracji kobiety w rządzie stanowiły 10%. Jak Pedro Fernandez pokazał na wykresie za rządów partii lewicowej mamy wyższy wskaźnik kobiet w rządzie, podczas gdy za rządów partii prawicowej w rządzie było mniej kobiet. Obecnie jest 4 wicepremierów, z czego 3 to kobiety.

Kolejny punkt wystąpienia dotyczył urlopu rodzicielskiego. Różnica w długości urlopu macierzyńskiego i tacierzyńskiego najprawdopodobniej przestanie istnieć w roku 2021 (oboje rodziców będzie mieć po 16 tygodni). Urlopy dla ojców pojawiły się w 2007 roku i stopniowo się wydłużały. Od 2017 mężczyźni mieli 4 tygodnie urlopu na opiekę nad dzieckiem. Obecnie przysługuje im aż 12 tygodni urlopu. Dodatkowo w sektorze publicznym można wziąć dodatkowe wolne np. nauczyciel może nie pracować przez 2 semestry.

A co z równością płci w kontekście obowiązków domowych? W Hiszpanii to nadal kobiety wykonują większość obowiązków domowych. Spędzają ponad 35 godzin tygodniowo na samej tylko edukacji dzieci w domu (dane za 2018 roku). Spędzają też więcej czasu niż mężczyźni na gotowaniu lub innych pracach domowych. Dzieje się tak głównie dlatego, że pracuje mniej kobiet niż mężczyzn albo kobiety porzucają pracę po to, aby zająć się domem i dziećmi. 92% matek decyduje się na urlop macierzyński. W ciągu ostatnich lat ich liczba spadała. Jednak w wielu przypadkach łączenie pracy z opieką nad dziećmi nie jest łatwe.

W Hiszpanii istnieje jeden z największych ruchów feministycznych na świecie. Niestety wciąż istnieje wiele krzywdzących stereotypów, co często prowadzi do tego, że na kobiety, które studiują kierunki ścisłe czy techniczne, są w policji lub w wojsku patrzy się nieżyczliwie. Żarty lub komentarze w codziennym życiu wciąż często opierają się na stereotypach. Wiele firm nadal używa różnic między mężczyzną i kobietą przy reklamowaniu swoich produktów - w reklamach zabawek chłopcy bawią się samochodami lub piłkami, a dziewczęta zwykle bawią się zabawkową kuchnią lub lalkami. Obecnie się to zmienia i wiele firm produkuje zabawki dla obu płci.

Następnie Giorgi Chipchiri opowiedział o Gruzji. Gruzja leży w regionie Kaukazu i graniczy z Armenią, Azerbejdżanem, Federacją Rosyjską i Turcją. Populacja Gruzji wynosi 3,7 miliona. Gruzini etnicznie stanowią 86% populacji. Gruzja jest niepodległym państwem od 1991 roku.

Wolontariusz wyjaśnił, że w stolicy Tbilisi na szczycie wzgórza znajduje się statua Matki Gruzji. Jest symbolem siły kobiet i tego, jak ważne są w Gruzji. Następnie pokazał slajd z Tamar - pierwszą kobietą królem w gruzińskiej historii (rządziła na przełomie XII i XIII w.). Jest wymieniana jako jeden z najlepszych władców. Lata jej panowania są określane jako złoty okres. Dzięki niej Gruzja stała się międzynarodową potęgą.

Z kolei Salome Zurabiszwili to prezydent Gruzji i pierwsza kobieta wybrana na urząd prezydenta kraju na Kaukazie (w 2019 roku). Zwolennicy Zurabiszwili zwracali uwagę na płeć, traktowali to jak symbol. Jej krytycy twierdzą, że nie wygląda na silnego polityka i podlega naciskom np. parlamentarzystów i że nie umie dobrze mówić po gruzińsku (ma też obywatelstwo francuskie).

Publiczne poparcie dla zwiększenia roli kobiet w polityce rośnie, ale nadal liczba kobiet w gruzińskiej polityce pozostaje niska. Liczba parlamentarzystek powoli rośnie z 6,4% w 2008 do 16% w 2017 roku. Jest to znacznie poniżej celu co najmniej 30%. To tylko 23 ze 150 mandatów.

Wolontariusz odniósł się też do kwestii przemocy wobec kobiet. Z badań wynika, że co siódma kobieta w Gruzji doświadczyła przemocy. Według danych w 2016 roku odnotowano 3012 przypadki przemocy w rodzinach wobec 5 667 osób. 92% sprawców to mężczyźni, a 87% ofiar to kobiety. Zdaniem naszego gościa zanim zacznemy rozmawiać o pozycji kobiet w firmach lub ile zarabiają, trzeba przede wszystkim rozwiązać ten problem przemocy. To w Gruzji ważny temat.

Według spisu rolnego z 2014 roku 70% gospodarstw i ziemi rolnej jest w posiadaniu mężczyzn. Rodziny wolą przekazać majątek synowi, który zostaje w domu rodzinnym, a córka odchodzi do domu męża. Według stereotypów kobieta myśli o sprawach domowych, a mężczyzna o kwestiach finansowych.

W latach 2012-2017 poziom zatrudnienia kobiet wahał się od 46,9% do 50,8% (w przypadku mężczyzn od 63 do 66%). Mężczyźni zarabiają o 36% więcej niż kobiety (dane z 2017 roku). Daje to mężczyznom większą niezależność i możliwość kontrolowania kobiet w rodzinie i społeczeństwie.

Następnie gruziński wolontariusz powiedział, że w jego kraju matce przysługuje 730 dni wolnego na okres ciąży oraz na opiekę nad dziećmi. Tylko 183 dni są płatne, jeśli matka pracuje w instytucji publicznej. Ojciec może wziąć 14 dni urlopu i dodatkowe 30 dni, jeśli matka pracuje.

Dla kobiet w Polsce czas przed Wielkanocą to czas wytężonej pracy w domu. Czy w krajach wolontariuszy także widać nierówności między płciami w trakcie świątecznych przygotowań? Gość z Austrii opowiedział o zwyczaju z Niedzieli Palmowej – w trakcie pochodu do kościoła mężczyźni i kobiety niosą palmy, ale mężczyźni wyższe niż kobiety (nawet kilkumetrowe, podczas gdy palmy kobiet mają kilkadziesiąt centymetrów).

Wolontariuszka z Rumunii opowiedziała, że w Wielkim Tygodniu kobiety pracują w kuchni, a mężczyźni idą do kościoła po rodzaj opłatka. Teoretycznie może go też wziąć kobieta, ale to nie byłaby normalna sytuacja. W przeważającym w Rumunii prawosławiu obowiązuje też zasada, że kobiety stoją po jednej stronie cerkwi, a mężczyźni po drugiej, nawet jeśli są z tej samej rodziny.

Pedro Fernandez wspomniał o wielkanocnych codziennych procesjach w Andaluzji, w trakcie których wiodącą rolę odgrywają mężczyźni – noszą ciężkie figury. Zdarzają się też procesje, gdzie widzącą rolę mają kobiety, ale nie ma procesji „mieszanych”.

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

Działania Fundacji Schumana są współfinansowane przez Unię Europejską
w ramach Programu *Europa dla Obywateli*.

Komisja
Europejska

Eurokonwersatoria objęte są honorowym patronatem
Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce.